

Analyse en een dozijn maatregelen

1. ANALYSE

Tekort

We schatten in dat er in 2015 een tekort van € 1,7 miljoen voor bijstandsuitkeringen ontstaat: we ontvangen in 2015 € 11,6 miljoen voor de uitkeringen van het Rijk via het BUIG-budget, maar verwachten circa € 13,3 miljoen uit te geven.

Het Rijk veronderstelt dat de werkelijke bijstandslasten met 3,9% omlaag gaan door invoering van de Participatiewet. Als gevolg van de veronderstelling is het macrobudget met circa 3,9% lager vastgesteld door ontwikkelingen zoals: inschattingen ten aanzien van de conjunctuur (aantallen werkzoekenden), toevoeging nieuwe doelgroep (instroom van voorheen Wajongers) en lagere gemiddelde uitkeringsbedragen per bijstandsgerechtigden. Dit laatste wordt veroorzaakt door onder andere fiscale veranderingen (de Wet hervorming kindregelingen en daarmee het wegvallen van de alleenstaande oudernorm) en de invoering van de kostendelersnorm in de Participatiewet. Dit is een ontwikkeling die geldt voor iedere Nederlandse gemeente.

Nadelig effect nader verklaard

Het nadeel voor Weert is te verklaren door een groot verschil in hoe het klantenbestand eruit zou moeten zien volgens het multiniveaamodel van het SCP en de realiteit.

Het multiniveaamodel gaat er vanuit dat de kans om een beroep op de bijstand te moeten doen voor elk type huishouden verschillend is. De kans dat bijvoorbeeld een allochtone alleenstaande moeder zonder opleiding in de bijstand zit is groter dan die van een autochtone hoger opgeleide, getrouwde man. SCP heeft op basis van 28 verschillende factoren berekend hoe groot de kans is dat bepaalde typen huishoudens in de bijstand zitten. Daarbij is rekening gehouden met aspecten op het niveau van huishouden, maar ook met aspecten op het niveau van de wijk, gemeente en regio waar dat huishouden zich bevindt. Voorbeelden van individuele aspecten zijn huishoudenssituatie en opleiding. Voorbeeld van omgevingsaspecten zijn gemiddelde woningwaarde en netto arbeidsparticipatie, de kans van een huishouden op bijstand wordt dus bekeken in de context van de omgeving waarin dat huishouden woont.

Gemeenten ontvangen een budget op basis van de kans dat de verschillende huishoudens in een specifieke gemeente een bijstandsuitkering ontvangen. Bij de berekening van de budgetten wordt eerst nagegaan uit welke type huishoudens een gemeente bestaat. Dit gebeurt op basis van de bevolkingsenquête van het CBS. Vervolgens wordt voor deze huishoudens de kans op bijstand berekend. Deze berekende kans wordt vermenigvuldigd met het normbedrag dat bij deze huishoudens van toepassing is. Deze berekening gebeurt voor elk huishouden. De som van deze berekeningen vormt de basis voor het budgetaandeel van een gemeente.

Voor Weert betekent dit dat volgens het verdeelmodel er **686** huishoudens gebruik maken van een bijstandsuitkering, feitelijk is dit **990**.

Het financiële nadeel voor Weert valt terug te leiden naar het feit dat gemeente Weert geen wijken met een matige leefbaarheid heeft gecombineerd met een lagere woningwaarde.

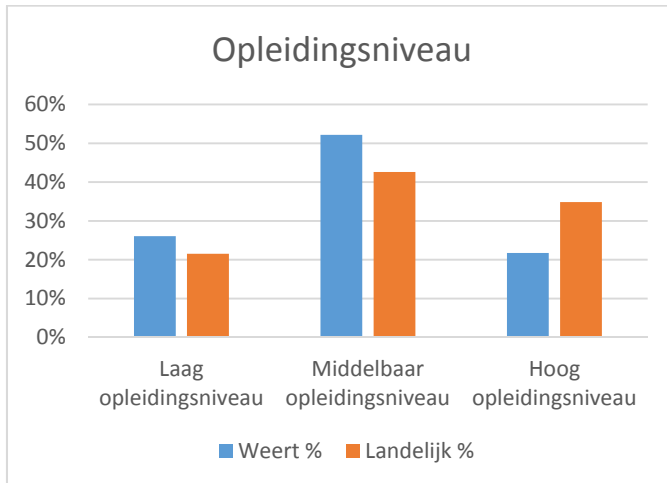
Dit is natuurlijk positief voor de gemeente, het geeft aan dat Weert een gemeente is die de afgelopen jaren de juiste keuzes heeft gemaakt aangaande het thema wonen.

Binnen de verdeel sleutel wordt er maar zeer beperkt rekening gehouden met de kansen op de arbeidsmarkt. De beide centrum gemeenten in de regio Midden Limburg scoren daarin nagenoeg gelijk, terwijl de lokale arbeidsmarkt zeer verschillend is. Roermond heeft een groot aantal grote werkgevers binnen de logistieke dienstverlening die met name werk bieden aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Weert heeft dit maar zeer beperkt.

De overheid gaat uit van een mobiliteit van arbeid wat past bij middelbaar en hoger opgeleid personeel maar ten dele past bij laag opgeleid personeel.

Weert kent een relatief laag opleidingsniveau (bron: CBS):

Opleidingsniveau	Weert %	Landelijk %
<i>Laag opleidingsniveau</i>	26%	22%
<i>Middelbaar opleidingsniveau</i>	52%	43%
<i>Hoog opleidingsniveau</i>	22%	35%
Totaal	100%	100%

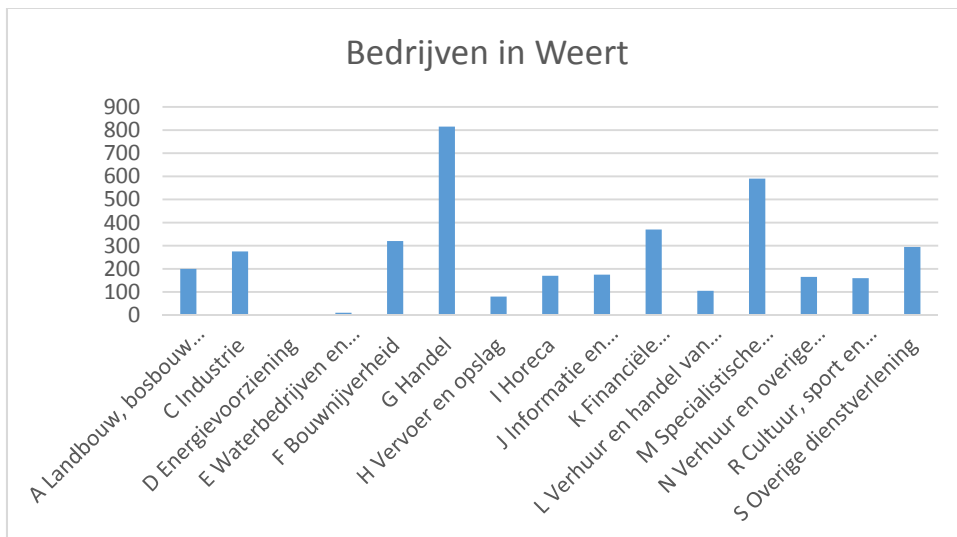
Zoals eerder aangehaald is veel werk voor mensen met een laag opleidingsniveau uit de regio verdwenen.

Extra nadelige factoren

Weert heeft in 2015 een verdubbeling gekregen voor de huisvesting van statushouders van 45 naar 84. We hebben het hierover een groep mensen die voor een deel analfabeet zijn in eigen taal en vaak ook jarenlang in een uitkeringssituatie terecht komen. Behalve het feit dat er voor huisvesting gezorgd moet worden hebben we ook te maken met het feit dat deze groep ook een lening moet afsluiten voor in te burgeren en voor de inrichting van hun huis. Ze starten in Nederland dus met een forse financiële verplichting naar de toekomst. In de verdeelsystematiek van de BUIG wordt geen rekening gehouden met de huisvesting van statushouders. Dit impliceert dat de uitkeringslasten zeer fors kunnen stijgen met in de eerste jaren weinig tot zeer weinig perspectief op het vinden van een betaalde baan voor deze groep burgers. Voor Weert ligt dit risico ergens tussen de € 500.000 en € 1.400.000. Afhankelijk of we gezinnen huisvesten of alleenstaanden.

Economische factoren

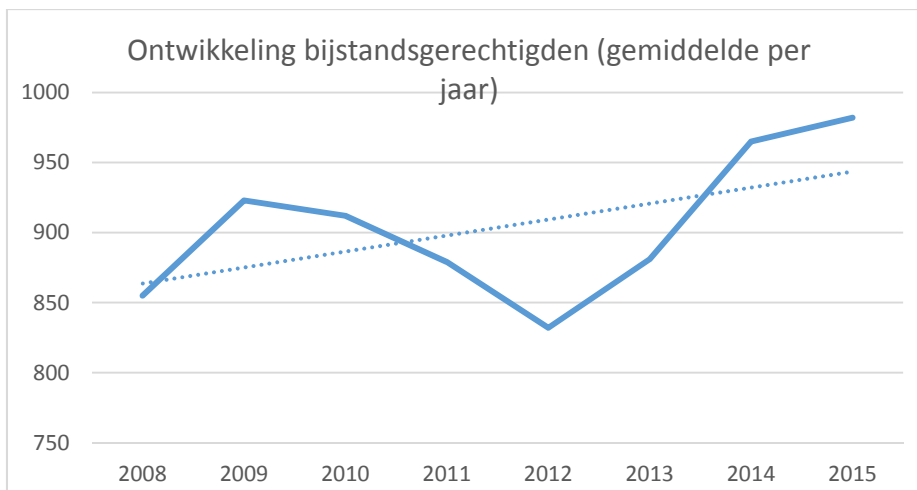
Weert kent een rijk en zeer gedifferentieerd bedrijfsleven waarbij we voor een groot deel te maken hebben met de kleinere MKB'ers tot 15 medewerkers. Zo telt Weert 8 winkels per 1.000 inwoners, tegenover 6 voor een gemiddelde Nederlandse gemeente. We hebben een kleinere groep bedrijven die daarboven stijgen en maar een zeer beperkt aantal grote bedrijven. De bedrijvigheid zit met name in de hoek van make-tech, bouw, toelevering. Weert kent maar zeer weinig grote bedrijven die in tijden van economische achteruitgang stabiel blijven, bijvoorbeeld distributiecentra in food en non food.

Weert heeft sinds 2006 een relatief groot aantal bedrijfssluitingen meegemaakt. Te denken valt aan Philips, Dumeco, Rieter, Klockner Plentaplast en nu Componenta. Deze bedrijfssluitingen hebben het effect dat ruim 1000 netto banen in Weert in de loop der jaren zijn verdwenen hoewel er ook nieuwe bedrijven zoals het distributiecentrum van Lidl zich hier gevestigd heeft. Een deel van de groep mensen die in die periode ontslagen of tijdelijk is herplaatst heeft inmiddels de volledige WW periode doorlopen en dient nu een aanvraag levensonderhoud in. Hierbij moet overigens ook de kanttekening geplaatst worden dat de dienstverlening bij het UWV aan WW-ers (bijna) volledig digitaal is. Face to face dienstverlening wordt niet geboden.

Ontwikkeling bijstand sinds 2008

Het aantal mensen dat een beroep op de bijstand doet stijgt sinds 2008. Dit is mede terug te voeren op niet beïnvloedbare zaken (recessie).

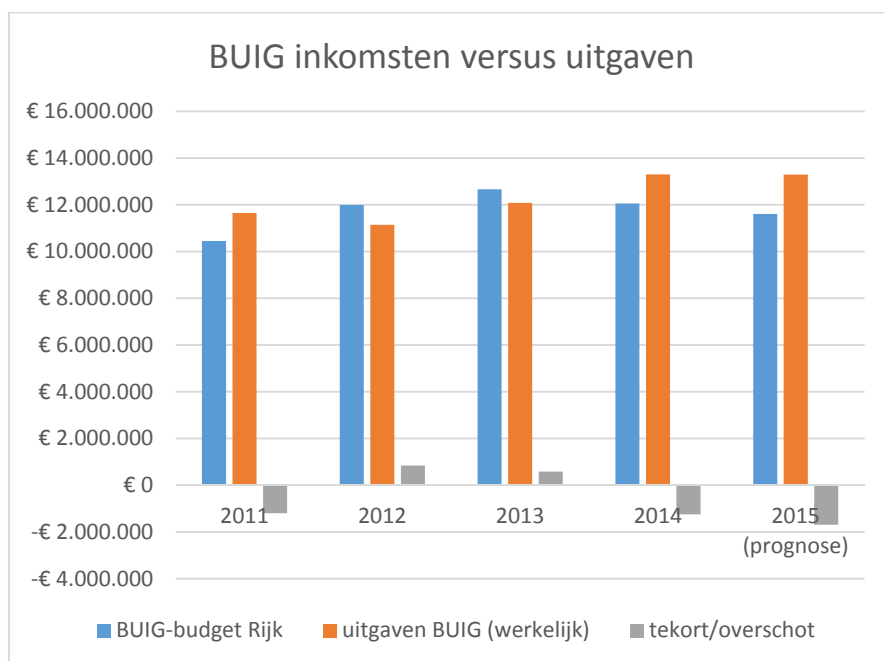

De vaste lijn in de grafiek geeft de daadwerkelijke realisatie aan, de gestippelde lijn geeft de zogenaamde trendlijn aan.

Uitgaande van stand in september 2015 is het reëel te verwachten dat eind 2015 de teller van het aantal huishoudens met een uitkering levensonderhoud net onder de 1.000 blijft steken.

Financieel is het volgende beeld te destilleren:

Jaren:	2011	2012	2013	2014	2015 (prognose)
BUIG-budget Rijk	€ 10.453.346	€ 11.991.148	€ 12.661.174	€ 12.050.411	€ 11.604.529
uitgaven BUIG (werkelijk)	€ 11.650.390	€ 11.145.425	€ 12.081.205	€ 13.297.573	€ 13.294.974
tekort/overschot	-€ 1.197.044	€ 845.723	€ 579.969	-€ 1.247.162	-€ 1.690.445

2. EEN DOZIJN MAATREGELEN

Cijfers/beeld

De afdeling WIZ heeft op jaarbasis te maken met zo'n 1000 aanvragen voor een uitkering levensonderhoud.

Per 1 januari 2015 waren er 973 huishoudens met een uitkering voor levensonderhoud.

Het doel van de afdeling WIZ is:

Wij maken ons hard voor een sterk en klantgericht sociaal domein. Wij willen mensen voor wie maatschappelijke steun onontbeerlijk is zoveel mogelijk ontzien. De gemeente, inwoners van Weert en de maatschappelijke partners werken samen aan een stevige sociale omgeving waardoor iedereen in staat wordt gesteld maximaal en actief mee te doen in de samenleving. We houden rekening met de financiële kaders, met nadruk op de eigen kracht, kwaliteit en het doelmatig en doeltreffend inzetten van meer specialistische dienstverlening, hulp en ondersteuning. Preventie speelt hierin een prominente rol.

Plan voor 2015 en 2016

Om te komen tot tekortreductie op het BUIG-budget worden twee wegen bewandeld:

1. Beperken van instroom (lees: uitkeringsafhankelijkheid)
2. Bevorderen van uitstroom (lees: uitkeringsonafhankelijkheid).

Beperken van instroom

Elke burger die een aanvraag levensonderhoud indient start met een gesprek waarin de 11 levensdomeinen worden uitgevraagd volgens de ZRM methodiek. Doel van dit gesprek is een directe koppeling realiseren tussen de decentralisatie Jeugd en WMO en daar waar nodig acties uit te zetten en tevens een basis leggen voor het vervolg. In het eerste gesprek wordt al een snelle check verricht op het recht op uitkering.

Is deze check positief dan krijgt elke burger, op een uitzondering na, een drietal workshops gericht op verplichtingen Participatiewet, Zoek kanalen en CV.

De maatregelen

Er worden 12 maatregelen genomen om de ambitie van tekortreductie te behalen. De eerste twee maatregelen hebben betrekking op beperken instroom, de andere tien maatregelen op bevorderen uitstroom.

Beperken instroom

Maatregel 1: Inzet van Werk.kom (2015)

Na 4 weken volgt de finale intake door een Jobhunter van Werk.kom en de Consulent Activering en Werk voor de aanvraag levensonderhoud. Indien werk een optie is wordt de cliënt direct in bemiddeling genomen door Werk.Kom. Specifieke aandacht zal hierbij worden gegeven aan jongeren.

Maatregel 2: Intensivering Handhaving (2015)

Bij twijfels over de aanvraag wordt door het team handhaving de casus in onderzoek genomen. Nadrukkelijker zal handhaving aan de poort een rol krijgen. Hierbij valt te denken aan het vaker uitvoeren van huisbezoeken. Ook wordt ingezet op het verbeteren van vaardigheden en kennis bij de intakers op het gebied van handhaving.

Doelstelling beperken instroom

Doel is om 65% van de bruto aanvragen niet te laten instromen. Dit kan zijn doordat ze alsnog een baan vinden, geen recht hebben of bijvoorbeeld niet bij de gemeente de aanvraag moeten indienen maar bij het UWV.

Bevorderen Uitstroom

Beeld

Na de intake wordt de klant ingedeeld in een vijftal profielen.

Het indeling maakt helder wie voor wat verantwoordelijk is en de intensiteit van dienstverlening.

Categorie Blauw

Deze klanten worden rechtstreeks verwezen naar Werk.kom voor bemiddeling naar werk.

Categorie Licht Groen en Donker Groen

Deze klanten zitten voor een deel bij Werk.kom en worden voor een deel geactiveerd door de consulenten activering en werk.

Categorie Rood.

Tijdelijk niet plaatsbaar. Deze categorie moet nog volledig opgeroepen worden om de verplichtingen opnieuw te bepalen. Deels betreft het klanten die door medische problematiek voor kortere of langere tijd niet plaatsbaar zijn, maar ook alleenstaande ouders die geen arbeidsverplichtingen hebben ivm de zorg voor kleine kinderen.

Categorie Grijs

Deze personen zijn duurzaam niet plaatsbaar op de arbeidsmarkt op basis van een medisch onderzoek.

Werk.kom en re-integratieactiviteiten

Maatregel 3: Training empowerment (2015)

Per oktober 2015 start de training Empowerment met in totaal 8 groepen van 15 personen in 8 dagdelen om de klanten in beweging te brengen richting werk. In totaal gaat het hierbij dus om 120 klanten. Deze training start om de 2 maanden met een nieuwe groep totdat de groene groep compleet is doorlopen.

Maatregel 4: Inzet Werk.Kom als Werkgever Service Punt (2015)

Werk.kom is het Werkgever Service Punt binnen de Arbeidsmarkt regio Midden Limburg West voor de gemeenten Nederweert, Weert de Risse en het UWV. Binnen dit samenwerkingsverband worden alle klanten die doorverwezen zijn voor bemiddeling / detachering naar een arbeidsplek vanuit de gemeenten, de Risse of het UWV bemiddeld. Vanuit de gemeenten is dit jaar een target vastgezet van 140 plaatsingen op de arbeidsmarkt. Voor het UWV geldt een target van 380 plaatsingen voor Midden Limburg uit de doelgroep WW, Wia, Wajong en Wao.

Werk.kom is aangesloten bij Konnekt'os. Konnekt'os, het MVO-platform van Risse Groep, is een business netwerk voor ondernemers die zich onderscheiden in de regio. Het is een samenwerkingsverband van werkgevers en ondernemers die de kracht van maatschappelijk verantwoord ondernemen inzetten voor sociaal economische groei. Partners van Konnekt'os bieden kansen aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Ze ontmoeten elkaar tijdens diverse evenementen waar ze kennis en inspiratie opdoen op het gebied van MVO, stellen hun netwerk open én creëren waarde met en voor elkaar. Het partnerschap van Konnekt'os staat open voor alle werkgevers en ondernemers in (westelijk) Midden-Limburg met MVO-ambities.

Maatregel 5: creëren No-risk polis voor werkgevers (2015)

Gelet op het ontbreken van een No-risk polis voor werkgevers voor cliënten die niet voldoen aan de criteria voor het garantiebannen register hebben we separaat een no-risk optie ingebouwd om de werkgevers optimaal te faciliteren.

Maatregel 6: social return (2015)

Het goed inbedden van social return binnen de organisatie biedt een kans voor bijstandsgerechtigden. Hetzij een baan, hetzij het opdoen van werkervaring. Bij de gemeente Weert is één persoon verantwoordelijk gemaakt voor het optimaal benutten van social return.

Maatregel 7: parttime werkenden meer uren (2015/2016)

Weert kent relatief gezien veel part-time werkenden in de bijstand. Projectmatig zal deze groep worden 'opgepakt' en wordt in overleg met de werkgever bekeken of verdere uitbreiding van uren, eventueel door slimme inzet van re-integratieinstrumenten tot de mogelijkheden behoort. Overigens is al een themacontrole handhaving op parttime werkenden in 2015 uitgevoerd.

Maatregel 8: bevorderen zelfstandig ondernemerschap (2016)

Het aantal mensen dat uitstroomt uit de bijstand door zelfstandig ondernemerschap blijft de laatste jaren achter. Er zal een onderzoek worden gedaan naar de haalbaarheid van een project om zelfstandig ondernemerschap een impuls te geven.

Handhaving

Het team handhaving heeft twee hoofdtaken:

Voorkomen van instroom door de frontoffice te ondersteunen bij de aanvraagprocedure om een uitkering en preventie. Daarnaast voeren zij themacontroles uit om oneigenlijk gebruik van uitkeringsgelden op te sporen.

Maatregel 9: Themacontrole bedrijfsactiviteiten (2015/2016)

Deze themacontrole richt zich op klanten met een uitkering die staan ingeschreven bij de Kamer van Koophandel of dit recentelijk waren. En op klanten die bij de Belastingdienst bekend zijn met bedrijfsactiviteiten. In termen van regelovertreding richt deze themacontrole zich op het niet naleven van de plicht verworven inkomsten uit bedrijfsactiviteiten (volledig) te melden.

Maatregel 10: Themacontrole leef fraude/samenlevingsfraude (2015)

Deze themacontrole richt zich op klanten in de leeftijd van 18-40 jaar met een PW/IOAW/ IOAZ uitkering, norm alleenstaande. Specifieke aandacht zal uitgaan naar mensen met schuldenproblematiek die hun partner verlaten hebben. Met name wordt deze themacontrole ingegeven door het feit dat uit CBS gegevens blijkt dat Weert relatief veel echtparen kent (bijna 68% ten opzichte van 63% landelijk), terwijl in de bijstand dit percentage relatief laag is (17%). In termen van regelovertreding richt deze themacontrole zich op het nalaten juiste gegevens te verstrekken die van invloed kunnen zijn op het recht op bijstand.

Maatregel 11: Themacontrole derde geldstroom 2016

Deze themacontrole richt zich op klanten met een PW/IOAW/IOAZ uitkering waarbij onevenredig veel gelden worden ingehouden t.b.v. aflossing schulden waardoor er (te) weinig uitkering resteert voor levensonderhoud.

In termen van regelovertreding richt deze themacontrole zich op: het nalaten juiste gegevens te verstrekken die van invloed kunnen zijn op het recht op bijstand. Mogelijke zwarte inkomsten / vermogen = derde geldstroom.

Maatregel 12: Vermogen en zwarte inkomsten 2016

Deze themacontrole richt zich op klanten met een PW/IOAW/ IOAZ uitkering met een (tijdelijke) vrijstelling van de arbeidsverplichting en die in het bezit zijn van een dieselauto.

In termen van regelovertreding richt deze themacontrole zich op het ontduiken c.q. frustreren van de verplichting arbeid in dienstbetrekking te aanvaarden, het niet melden van (zwarte) inkomsten dan wel vermogen.